

Studijski posjet Pravnom fakultetu Sveučilišta u Torontu, 11. - 30. 7. 2005.

U Toronto me pozvao Michael Battista, odvjetnik i predavač na Sveučilištu u Torontu, kako bih se bolje upoznao s njegovim aktivnostima i djelovanjem njegove odvjetničke firme koja je specijalizirana za pitanja izbjeglica i njihove zaštite.

Njegov je rad usko vezan za moj angažman u Centru za mirovne studije u sklopu kampanje za zaštitu i afirmaciju prava na azil pod nazivom *Hrvatska - (k)raj na zemlji*.

Kampanja je započela početkom ove godine s ciljem stvaranja integracijskih politika za azilante, poboljšanja implementacije Zakona o azilu te senzibiliziranja šire javnosti o pitanjima ilegalnih migracija i trgovanja ljudima.

Moje se istraživanje u Torontu sastojalo od dvije komponente. Praktičan sam dio koordinirao iz odvjetničke firme JordanBattista LLP; u sklopu njega sudjelovao sam na saslušanjima pred Odborom za izbjeglice (drugostupanjsko kvazi-judicijalno tijelo) i na raspravama na Federalnom sudu Kanade. Akademski sam dio provodio uz asistenciju prof. Audrey Macklin koja je voditeljica Katedre za pravo prisilnih migracija i prof. Noaha Novogrodskog, voditelja Klinike za međunarodna ljudska prava pri Pravnom fakultetu Sveučilišta u Torontu.

Uz njihovu sam pomoć pokušao izdvojiti komponente kanadskog determinacijskog sustava i uočiti korisne elemente koji su primjenjivi na hrvatski model.

Hrvatska od stupanja na snagu Zakona o azilu još u ljeto prošle godine nije nikome odobrila azil. Kako tumačiti taj nevjerojatan podatak, ako se uzme u obzir činjenica da je do sada podneseno skoro 600 zahtjeva? Odgovor nije jednostavan i možemo ga tražiti u nekoliko područja unutar determinacijskog sustava. U prvom redu, samom Zakonu o azilu je potrebna hitna revizija kako bi se ispravili nedostaci u materijalno-pravnim i postupovnim odredbama. Potrebno je i osloboditi Vladino povjerenstvo za rješavanje žalbi tražitelja azila i azilanta formalizirane ovisnosti o MUP-u. Nedostatak je vrlo vjerojatno i u restriktivnom tumačenju Konvencije o pravnom položaju izbjeglica iz 1954. i pojma "izbjeglice", koji je inkorporiran u Zakon o azilu, ali i nepostojanja integracijskih politika za azilante (mogućnost zapošljavanja i zdravstvenog osiguranja, pravo na obrazovanje i smještaj), kao ni naznaka za izradu istih. Možda je ipak najvažniji krivac nekorištenje sudske kontrole upravnog akta kao pravnog lijeka. Naime, u ovom je slučaju mjerodavan Upravni sud Republike Hrvatske koji nije sud pune jurisdikcije, i kod kojeg zahtjev za reviziju ne odgađa izvršenje, odnosno deportaciju. Ostaje i činjenica kako je Hrvatska uglavnom postala zemlja u tranzitu s čestim slučajevima gdje tražitelji azila ne čekaju ni prvostupanjsku odluku MUP-a, već se odlučuju na daljnji odlazak u zemlje Europske unije.

Kanada, pak, s druge strane ima sve te elemente koji u našem sustavu nedostaju, a najviše su ponosni na svoje sudstvo i suce, koji su vrlo brzi u rješavanju žalbi i koji su stvorili već povelik broj presedana i uspostavili kvalitetnu sudsku praksu.

Kanada je jedina zemlja dobitnica prestižne UN-ove Nansenove medalje kao zemlja s najvišim stupnjem zaštite izbjeglica, ali i kao jedna od prvih zemalja koja je priznala progon na temelju spola za određivanje izbjegličkog statusa, posebice važnog za izbjeglice ženskog spola koje nisu posebno definirane u Konvenciji o pravima izbjeglica.

Kanada je također proglašena zemljom s najliberalnijom integracijskom politikom, što uključuje i odlučnost u postupku priznavanja azila, a pritom njeguje i humanitaran pristup prema toj problematici. Osim toga, kanadski program uključivanja smatra se vrlo poštenim i nadasve uspješnim za tražitelje azila.

Međutim, u jeku porasta broja terorističkih napada i povećanja sigurnosti i kontrole na granicama, posebno granici sa susjednim Sjedinjenim Američkim Državama, kanadska se politika prema azilantima u stanovitom stupnju postrojila, odnosno nije se zadržao osjećaj poznate dobrodošlice i gostoljubivosti, što je uvelike uvjetovano politikom SAD-a.

Osim rada na azilu i izbjegličkom pravu, iskoristio sam priliku upoznati aktiviste za ljudska prava pri Amnesty International-u u Torontu, kanadskom Centru za izbjegličke studije te Kanadskom Vijeću za izbjeglice. Kako u Zagrebu sudjelujem u radu Centra za suočavanje s prošlošću - *Dokumente*, imao sam priliku razgovarati i s prof. Markom Freemanom, koji predaje na Pravnom fakultetu u Ottawi te je djelatnik *Međunarodnog centra za tranzicijsku pravdu* u New Yorku, s kojim sam razgovarao o produbljivanju javnog dijaloga i pokretanje javnih politika koje potiču suočavanje s prošlošću, o praćenju pravosudnih procesa na lokalnoj i regionalnoj razini kao doprinos unapređenju pravosudnih standarda i praksi u procesuiranju ratnih zločina, ali i o mogućoj suradnji sa Centrom, koji otvara ured u Bruxellesu ove godine.